

Til Byrådservice

4. november 2019
Side 1 af 10

Besvarelse af 10-dages forespørgsel om undervisning af elever i modtagelsesklasser

BØRN OG UNGE
Aarhus Kommune

Eva Borchorst Mejnertz fra Radikale Venstre i Aarhus Byråd har stillet en række spørgsmål til rådmanden for Børn og Unge på baggrund af tre artikler i JP Aarhus den 20. oktober 2019, der beskriver at Aarhus Kommune ikke lever op til lovgivningen vedrørende undervisning af elever i modtagelsesklasser.

Rådhuset, Rådhuspladsen 2
8000 Aarhus C

Generelt kan det oplyses, at henvendelsen til ombudsmanden/ STUK¹ har givet anledning til, at Børn og Unge er blevet opmærksom på, at vi på nogle områder har fejlfortolket folkeskoleloven, og dermed ikke i fuldt omfang har levet op til lovgivningen. Umiddelbart efter Børn og Unge har fået kendskab til dette, er der blevet iværksat forskellige initiativer til at sikre, at praksis er bragt i overensstemmelse med lovgivningen. Der er dels iværksat overordnede og generelle initiativer, dels initiativer målrettet konkrete modtagelsesklasseskoler. Herudover har forvaltningen rettet en øget bevågenhed og opmærksomhed på området, ligesom der vil være en øget systematisk opfølgning samt en styrket dialog og indsats med understøttelse af modtagelsesklasseskolernes praksis, herunder drøftelser omkring procedurer og præcisering af lovgivning.

Direkte telefon:
8940 4713 / 4187 2436

Direkte e-mail:
lonie@aarhus.dk
gbl@aarhus.dk

Sag: 19/079211-2

Sagsbehandler:
Lone Nielsen
Gitte Bligaard

Herudover kan det oplyses, at forvaltningen den 4. juli 2019 har holdt møde med Lene Aabye Møller, hvor der blev orienteret om de initiativer og ændringer af praksis, som er blevet iværksat på baggrund af hendes henvendelse. På mødet fik Lene Aabye Møller desuden mulighed for at tilkendegive sine synspunkter samt stille uddybende spørgsmål.

Spørgsmål 1

På hvilke punkter lever vi ikke op til lovgivningen, på hvilke skoler og i hvilken periode? Hvor mange børn i alt er eller har været berørt?

Besvarelse:

Om punkter, skoler og periode

Børn og Unges praksis vedrørende basisundervisningen af elever i modtagelsesklasser har på visse punkter ikke været i fuld overensstemmelse med lovgivningen. Nedenfor findes en opsummering af de punkter, som indgik i

¹ STUK - Styrelsen for Undervisning og Kvalitet

klagen til ombudsmanden, samt en angivelse af de skoler hvor praksis i Børn og Unge er blevet ændret i forbindelse med at Lene Aabye Møller har gjort opmærksom på sagen.

4. november 2019
Side 2 af 10

Det er ikke muligt indenfor den tidsmæssige ramme af en 10-dages forespørgsel præcist at afdække i hvilken periode der har været udfordringer på alle de enkelte punkter. Det vil kræve eftersøgning af materiale (f.eks. skemaer og klasselister) der ikke nødvendigvis i alle tilfælde er bevaringspligtige – og derfor ikke nødvendigvis kan genfindes. Fokus har hidtil i stedet været på at korrigere praksis hurtigst muligt, da fejlene blev afdækket.

Det har dog været muligt at finde nogle informationer. Tranbjerg Skole opstod i 2013 som en fusion af to skoler. Klassetrinsplaceringen er afdækket tilbage til det tidspunkt. Den har været fejlagtig frem til det blev opdaget og korrigeret i august 2017. Fejlene omkring minimumstimetal og fagrække blev korrigeret 1. januar 2019, hvilket var det hurtigst praktisk mulige efter fejlene blev konstateret i efteråret 2018.

Om antallet af berørte børn

Som nævnt er det ikke umiddelbart muligt afdække i hvilken periode, der har været udfordringer med minimumstimetal, hvilket har betydning for antallet af berørte børn. Det kan oplyses, at der i oktober 2018 var indskrevet i alt 34 børn i de klasser, hvor reglerne om timetal og fagrække ikke var tolket korrekt.

I forhold til uddannelsesparathedsvurderinger skal det bemærkes, at en del af eleverne alligevel ville være blevet fritaget på grund af manglende dansksproglige færdigheder.² Det kan derfor ikke entydigt gøres op hvilken betydning de manglende uddannelsesparathedsvurderinger har haft.

Det er i den sammenhæng vigtigt at gøre opmærksom på, at elever, som vurderes ikke uddannelsesparate og elever, som fritages for uddannelsesparathedsvurderingen, skal tilbydes vejledning og en særlig skoleindsats med det formål, at eleven bliver uddannelsesparat.

UU følger i samarbejde med Jobcenter Aarhus op på alle unge mellem 15-25 år, som ikke har gennemført en ungdomsuddannelse eller som ikke aktuelt er i gang med en ungdomsuddannelse. Dette gælder også for elever, som afslutter deres skolegang i en modtagerklasse. Indsatsen har til formål at hjælpe den unge videre i uddannelse eller i beskæftigelse. Indsatsen tager udgangspunkt i den enkelte unges kompetencer og ønsker, og der laves en plan som tager udgangspunkt i de forudsætninger, som eleven har med sig fra grundskolen. Det kan være faglig opkvalificering eller andre job- og uddannelsesforberedende forløb.

² Se også pkt. 8+9

4. november 2019
Side 3 af 10

Opsummering af de 11 punkter:

(1) Tid i modtagelsesklasse

Basisundervisningen af elever i modtagelsesklasser må normalt ikke overstige to år, medmindre der er tale om tilfælde, hvor eleven ikke tidligere har modtaget undervisning i at læse og skrive, eller i de tilfælde hvor eleven er kommet til Danmark efter at være fyldt 14 år. Der vil således være elever, som har behov for basisundervisning i dansk i en modtagelsesklasse i mere end 2 år.

Børn og Unge har nu oprettet særlige udvidede modtagelsesklasser til elever, der forventes at skulle modtage undervisning i modtagelsesklasse i mere end to år, og dermed afslutter grundskoleforløbet i modtagelsesklasse.

Herudover er praksis blevet tilrettet dels således at udslningsperspektiver for den enkelte elev indgår som et væsentligt element i vurderingen af hvilket modtagelsesklassetilbud de ældste elever skal have, og dels at der sikres dokumentation for den individuelle vurdering af den enkelte elevs udvikling og perspektiver i forhold til udslning til almenklasse.

(2) Minimumstimetotal og fagrække

To af skolerne er blevet opmærksomme på, at de har fejlfortolket lovens muligheder for planlægning af undervisningstimetotal i modtagelsesklasserne, hvilket betød at undervisningstimetallet ikke levede op til folkeskolelovens minimumskrav. På Tovshøjskolen lå undervisningstimetallet 2,61 ugentlige klokketimer under minimumstimetallet, og på Tranbjergskolen lå undervisningstimetallet 4,1 ugentlige klokketimer under minimumstimetallet.

Skolerne har fra 1. januar 2019 korrigeret det ugentlige timeantal for klasserne, så de opfylder folkeskolelovens krav.

Undervisningen i modtagelsesklasserne er fokuseret omkring udvikling af elevernes dansksproglige kompetencer, og eleverne er primært undervist i dansk, matematik og engelsk, mens de øvrige fag og emner er blevet inddraget i tværfaglige forløb med både et fagfagligt og et sprogligt fokus. Eleverne har således mødt de øvrige fag i fagrækken, men fagene har ikke optrådt separat i elevernes skema.

Skolerne sikrer nu, at hele fagrækken indgår i elevernes undervisningstimetotal i et omfang, så de opfylder folkeskolelovens krav. Børn og Unge har derudover skærpet opmærksomheden på behovet for en yderligere systematisk opfølgning.

(3) Fritagelse fra fag

4. november 2019
Side 4 af 10

Tre af skolerne (Rosenvangskolen, Tovshøjskolen og Tranbjergskolen) er blevet opmærksomme på, at de har fejlfortolket lovens muligheder for fritagelse for fagrækken. Dette betød at skolerne generelt begrænsede fagrækken for eleverne i modtagelsesklasser ved ikke at tilbyde eleverne undervisning i tysk, medmindre eleven havde tysksproglige kompetencer til at følge tyskundervisningen i almen klasse. Begrænsninger i fagrækken er jævnfør lovgivningen kun mulig, hvis det sker ud fra en konkret individuel vurdering af den enkelte elev.

Skolerne har ændret praksis således, at der nu sikres dokumentation for den individuelle vurdering af den enkelte elevs behov for fritagelse fra fag.

(4) Fritagelse for prøver

Som udgangspunkt skal elever på 9. klassetrin aflægge prøve i de obligatoriske fag og udtræksfag, som eleven har modtaget undervisning i. Herudover kan eleven eventuelt indstille sig til prøve i valgfag. Tilsvarende kan elever på 10. klassetrin indstille sig til 10. klasses prøve i fagene eller til 9. klasses prøve i fagene dansk, matematik og engelsk, eller en kombination heraf.

Skolens leder har mulighed for at beslutte, at 9. klasses elever, som ankommer til Danmark efter de er fyldt 14 år, kan fritages for at aflægge prøve i et eller flere fag, hvis det vurderes, at prøveaflæggelse ikke anses for hensigtsmæssigt på grund af elevens utilstrækkelige danskundskaber³.

Langt de fleste af de ældste modtagelsesklasseelever er kommet til Danmark sent i skoleforløbet (dvs. efter de er fyldt 14 år), og kan derfor ikke nå at udvikle de dansksproglige kompetencer i modtagelsesklassen, som er nødvendige for at kunne gennemføre en prøve. På den baggrund vil der være elever, som er blevet fritaget fra prøveaflæggelse, men der har på skolerne ikke været en formaliseret skriftlig dokumentation for de individuelle afgørelser om fritagelse. Praksis er nu bragt i overensstemmelse med lovgivningen, og der er sikret systematik omkring skriftlig dokumentation ved afgørelser om prøvefritagelse.

(5) Løbende udslusning

Det er generelt en udfordring, at eleverne i de ældste modtagelsesklasser, som følge af deres aldersmæssige sene tilflytning til Danmark, erfaringsmæssigt ofte ikke bliver klar til udslusning til en almenklasse i løbet af grundskoletiden. Det vil i mange tilfælde ikke være meningsfuldt med løbende udslusning af eleverne til almenklasse, da udslusningsperspektivet i stedet er til en ungdomsuddannelse eller lignende.

³ I vurderingen kan der ikke lægges vægt på elevens faglige kompetencer, og det er heller ikke muligt at fritage en elev for prøveaflæggelse på grund af dårligt standpunkt i et fag eller fx på grund af manglende fremmøde.

4. november 2019
Side 5 af 10

Skolernes praksis betød, at der var elever i de ældste modtagelsesklasser, der som udgangspunkt udelukkende modtog undervisning i deres modtagelsesklasse. En sådan praksis er ikke i overensstemmelse med lovgivningen, da elever, som efterhånden har de sproglige forudsætninger for at få udbytte af undervisningen i almen klasse, skal deltage i relevante timer med den fornødne støtte.

Skolerne har ændret praksis, således, at der nu foretages og sikres dokumentation for den individuelle vurdering af den enkelte elevs løbende perspektiver for helt eller delvis udslusning til almenundervisning. Derudover er der nu oprettet særlige udvidede modtagelsesklasser til elever, der forventes at skulle modtage undervisning i modtagelsesklasse i mere end to år, og dermed forventes at afslutte grundskoleforløbet i modtagelsesklasse.

(6+7) Undervisningspligt for ældste elever

Børn og Unge praksis med visitation af nyankomne elever i alderen 16-17 år indebar at de unge fik et skoletilbud i modtagelsesklasse på 10. klassetrin, da eleverne aldersmæssigt matchede 10-klasses elever i almenklasser.

Børn og Unge har ændret visitationspraksis og sikrer nu, at kun unge, der har opfyldt deres undervisningspligt i henhold til folkeskoleloven, dvs. enten har afsluttet 9. klassetrin eller er fyldt 17 år inden skoleårets begyndelse, tilbydes modtagelsesklasse på 10. klassetrin.

(8+9) Uddannelsesparathedsvurdering UPV

Der har tidligere på Tranbjergskolen været en fejlagtig administrativ praksis, som indebar, at skolens ældste modtagelsesklasse elever i skolens elevadministrative system blev klassetrinsplaceret på 7. klassetrin uanset deres respektive (personlige) klassetrin, og at dette havde den konsekvens, at ingen af eleverne blev uddannelsesparathedsvurderet i en periode frem til 1. august 2017. Børn og Unge har taget hånd om og rettet op på denne problematik tilbage i august 2017, så eleverne nu bliver korrekt klassetrinsplaceret i elevadministrationssystemet.

Børn og Unge har haft en dialog med MSB/Ungdommens Uddannelsesvejledning, så det sikres, at alle elever i 8. – 10. klasse uddannelsesparathedsvurderes, undtagen de elever, der i særlige tilfælde fritages efter bekendtgørelsen⁴.

Elever, som vurderes ikke uddannelsesparate og elever, som fritages for uddannelsesparathedsvurderingen, skal derfor tilbydes vejledning og en særlig skoleindsats med det formål, at eleven bliver uddannelsesparat. Således følger Ungdommens Uddannelsesvejledning i samarbejde med Jobcenter

⁴ Bekendtgørelse om uddannelsesparathedsvurdering og procedurer ved valg af ungdomsuddannelse.

4. november 2019
Side 6 af 10

Aarhus op på alle unge mellem 15-25 år, som ikke har gennemført en ungdomsuddannelse eller som ikke aktuelt er i gang med en ungdomsuddannelse. Dette gælder også for elever, som afslutter deres skolegang i en modtagerklasse. Indsatsen har til formål at hjælpe den unge videre i uddannelse eller i beskæftigelse. Indsatsen tager udgangspunkt i den enkelte unges kompetencer og ønsker, og der laves en plan som tager udgangspunkt i de forudsætninger, som eleven har med sig fra grundskolen. Det kan være faglig opkvalificering eller andre job- og uddannelsesforberedende forløb.

(10) Elevtal i klasserne

Elevtallet i modtagelsesklasser kan som udgangspunkt ikke overstige 12 elever ved skoleårets begyndelse. Elevtallet kan dog være op til 15 elever ved skoleårets begyndelse, hvis skolen vurderer at det er pædagogisk forsvarligt set i forhold til undervisningens kvalitet. Hvis eleverne derudover har overvejende samme sproglige behov og øvrige forudsætninger, kan elevtallet være op til 18 elever ved skoleårets begyndelse.

I løbet af skoleåret kan der optages elever op til og med 18 elever i klasserne. Det er dog en forudsætning, at der er foretaget en konkret individuel vurdering ved visitation af flere elever end 12 elever.

Børn og Unge har foretaget en individuel pædagogisk vurdering ved visitation af flere elever end 12 i klassen, uanset om det er sket ved skoleårets begyndelse, i løbet af skoleåret eller fx for en kortere periode. Praksis er dog nu ændret således, at der sikres dokumentation for skoleledelsens vurdering i hvert enkelt tilfælde.

Herudover kan det oplyses, at der altid tilføres ekstra ressourcer til skolen ved visitation af flere elever end 12.

(11) Samarbejde med erhvervsuddannelser/ loven om kommunale særlige tilbud om grundskoleundervisning til visse udenlandske børn

Som en udløber af ny bekendtgørelse (lovbekendtgørelse nr. 144 af 3. februar 2017) om muligheden for at oprette særlige tilbud om grundskoleundervisning til tosprogede børn og unge i kommunale regi, blev der fra og med skoleåret 2018/2019 etableret et pilotprojekt for de ældste modtagelsesklasselever på Tranbjergskolen.

Pilotprojektet er et samarbejde mellem Tranbjergskolen og erhvervsskolerne med det formål at give modtagelsesklasselever på 8.-10. klassetrin, der har interesse i og/ eller særlige forudsætninger for det, mulighed for at deltage i erhvervsrettede forløb. De konkrete forløb gennemføres som forlagt undervisning på erhvervsskolerne, og foregår med deltagelse af en lærer fra Tranbjergskolen således, at sammenhængen med og perspektivering til modtagelsesklasseundervisningen på skolen sikres.

Børn og Unge har ikke været opmærksom på, at muligheden for de særlige tilbud alene kunne omfatte elever til og med 9. klassetrin, og at undervisningen skulle foregå som et supplement til folkeskolens undervisning i modtagelsesklasser. Men da pilotprojektet fra starten har været tilrettelagt som forlagt undervisning og ved brug af reglerne for holddannelse, kan projektet videreføres i sin nuværende form indenfor folkeskolelovens rammer, og elever fra 8. - 10. klassetrin kan fortsat tilbydes deltagelse i de særligt tilrettelagte erhvervsrettede forløb.

4. november 2019
Side 7 af 10

Spørgsmål 2

Hvornår har man første gang modtaget henvendelse fra Lene Aabye Møller, og hvorfor er henvendelserne om den ulovlige praksis ikke blevet taget videre i organisationen med henblik på at undersøge om der var tale om en ulovlig praksis og rette op på denne?

Besvarelse:

Forvaltningen modtog den første henvendelse fra Lene Aabye Møller den 2. september 2018, da hun fremsendte kopi af henvendelsen til Ombudsmanden.

Den 6. september blev der iværksat en redegørelse til rådmanden for de konkrete punkter bl.a. med inddragelse af modtagelsesklasseskolerne. Den 12. november 2018 modtages henvendelse fra STUK, hvori Børn og Unge anmodes om at forholde sig til 11 konkrete punkter. Den bestilte redegørelse indgår derfor i stedet i besvarelsen til STUK.

Spørgsmål 3

Hvad har der været af henvendelser omkring en evt. ulovlig praksis?

Besvarelse:

Se besvarelse under spørgsmål 2.

Spørgsmål 4

Hvad gør man for at sikre, at personale i Aarhus kommune ved, at de trygt kan gøre opmærksom på problemer eller ulovmæssigheder, også når en skoleledelse ikke vil undersøge eller gå videre med en forespørgsel/bekymring?

Besvarelse:

Medarbejdere i Børn og Unge, og herunder også medarbejdere på skolerne, har altid mulighed for at henvende sig direkte til forvaltningen, hvis de har spørgsmål til fx lovgivning, eller er bekymrende i forhold til praksis på skolerne.

4. november 2019
Side 8 af 10

Herudover har Aarhus Kommune en whistleblower-ordning, som giver medarbejderne et sted at gå hen, hvis de oplever eller har formodning om lovbrud, eller der af en eller anden grund ikke er tillid til de normale kanaler, der tager sig af uregelmæssigheder. Samtidig kan ordningen beskytte de ansatte, der indgiver oplysninger.

Spørgsmål 5

Hvorfor er Børn og Unge-udvalget ikke blevet orienteret, da man blev opmærksom på, at der var tale om en ulovlig praksis?

Besvarelse:

Byrådet er blevet orienteret skriftligt om STUKs henvendelse og Børn og Unges indledningsvise besvarelse den 5. december 2018.

STUK anmoder den 23. januar 2019 om uddybende oplysninger. Anmodningen besvares den 20. februar 2019.

Den 10. maj 2019 modtager Børn og Unge STUKs vurdering, hvor det fremgår at praksis ikke i alle tilfælde har levet op til lovgivningen.

Direktøren for Børn og Unge orienterer på udvalgsmøde den 22. maj 2019 Børn og Unge-udvalget om dette.

Spørgsmål 6

Hvad er der allerede gjort for at rette op på den ulovlige praksis og understøtte de berørte børn og unge, og hvad planlægger man konkret at gøre indenfor hvilket tidsrum?

Besvarelse:

Børn og Unges praksis vedrørende basisundervisningen af elever i modtagelsesklasser har på en række punkter ikke været i fuld overensstemmelse med lovgivningen. Praksis er blevet ændret, så snart vi har konstateret dette. Der er dels iværksat overordnede og generelle initiativer, dels initiativer målrettet konkrete modtagelsesklasseskoler. Herudover har forvaltningen rettet en øget beivring og opmærksomhed på området.

De elever, der er udskrevet af en modtagelsesklasse, hvor lovkravene ikke har været opfyldt i fuldt omfang, har været vurderet 'ikke-uddannelsesparate', og har i den forbindelse fået en særlig vejledningsindsats hos UU. Det vurderes, at eleverne er videre i andet uddannelsesforløb eller lignende.

Således følger UU i samarbejde med Jobcenter Aarhus op på alle unge mellem 15-25 år, som ikke har gennemført en ungdomsuddannelse eller som ikke aktuelt er i gang med en ungdomsuddannelse. Dette gælder også for elever, som afslutter deres skolegang i en modtagerklasse. Indsatsen har til formål at hjælpe den unge videre i uddannelse eller i beskæftigelse. Indsatsen tager udgangspunkt i den enkelte unges kompetencer og ønsker, og der laves en plan som tager udgangspunkt i de forudsætninger, som eleven har med sig fra grundskolen. Det kan være faglig opkvalificering eller andre job- og uddannelsesforberedende forløb.

4. november 2019
Side 9 af 10

Spørgsmål 7

Hvad er ressourcebehovet i forhold til at rette op på den ulovlige praksis på de berørte skoler?

Besvarelse:

Der har for de fleste punkters vedkommende været tale om fejlfortolkninger af lovgivningen, som alene har medført en korrektion af gældende praksis. For disse punkters vedkommende er der ikke tale om ændringer af praksis, som medfører behov for tilførsel af ekstra ressourcer til skolerne.

Særligt i forhold til skolernes korrektion af det ugentlige timeantal for klasserne og fagrækken, således de opfylder folkeskolelovens minimumstimetal, er dette sket indenfor de til skolerne tildelte ressourcer til modtagelsesklasseundervisning, da denne ressource netop er udmøntet således at folkeskolelovens minimumstime-tal kan imødegås.

Spørgsmål 8

Hvorfor har man på de berørte skoler valgt en ulovlig praksis, og kan denne begrundes i økonomi, som Lene Aaby Møller peger på?

Besvarelse:

Der har været tale om, at Børn og Unge på nogle områder har fejlfortolket folkeskoleloven, og dermed ikke i fuldt omfang har levet op til lovgivningen.

Det kan slås fast, at den ulovlige praksis ikke har været en bevidst handling fra skolernes eller fra forvaltningens side – hverken begrundet i økonomiske hensyn eller andre hensyn.

4. november 2019
Side 10 af 10

Med venlig hilsen

Thomas Medom
rådmand

/

Martin Østergaard Christensen
direktør